

بررسی علمی و کارشناسی مشکل حضور حیوانات خانگی در فضاهای عمومی شهر

برای نگهداری از حیوانات خانگی اول باید آموزش دید

■ مرجان نیشابایی
چندی قبل نیروی انتظامی نسبت به گرداندن سگ‌ها در فضای عمومی شهری واکنش نشان داد. سردار رحیمی

فرمانده انتظامی تهران بزرگ در گفت‌وگویی اعلام کرد: «روزانه ده‌ها تماس با مرکز فوریت‌های پلیسی ۱۱۰ برقرار می‌شود که شامل گزارش سگ‌گردانی، مزاحمت‌های ناشی از آن و ترس و وحشت مردم در پارک‌ها، معابر عمومی و حتی آپارتمان‌ها و محله‌ها است. در مواردی گزارش‌هایی به ما رسیده که مزاحمت ناشی از نگهداری سگ‌ها در آپارتمان، زندگی را برای ساکنان آن ساختمان مختل کرده است. خوب ما در این مواقع چه باید کنیم؟ موظفیم که برابر قانون با این موارد برخورد کنیم.» به نظر می‌رسد، بسیاری از شهروندان با این تصمیم همراه هستند اما این تصمیم نیروی انتظامی مخالفانی نیز داشته و شهروندانی در فضای مجازی به این تصمیم نیروی انتظامی اعتراض کردند. متعاقب این اعلام، فضای مجازی بعد از به اشتراک گذاشتن فیلم درگیر شدن یک مامور پلیس با فردی که سگش را در خیابان می‌گرداند، پر شد از گفت‌وگو بین موافقان و مخالفان این نوع برخوردها، تا جایی که پلیس پایتخت اعلام کرد، اقدام مامور پلیس غیرحرفه‌ای بوده، هر چند با گفتن اینکه مردم خوراهان برخورد با حیوان‌گردانی هستند، از اصل ماجرا دفاع کرد.

نگهداری از حیوانات خانگی اصولی دارد که در کشورهای توسعه یافته این اصول به صورت قانون درآمده. در این کشورها آوردن سگ از نژاد پیتبول به شدت تابع قوانین است و اگر این سگ پوز هیند نداشته باشد، صاحب سگ بازداشت می‌شود. حتی گاهی قیافه یا چهره حیوان ممکن است مردم را بچه‌های کوچک را وحشتزده کند. از این لحاظ باید به مردم حق داد

– دکتر فریبرز افروزی دامپزشک

سلامت: موارد دیگر کدامند؟ مساله دیگری که من می‌بینم در ایران کلابه آن توجهی نمی‌شود، مدفوع حیواناتی است که صاحبانشان آنها را به فضای عمومی می‌آورند. در کشورهای پیشرفته قانونی وجود دارد که صاحب حیوان باید دستکش و کیسه پلاستیکی همراه داشته باشد تا در صورت نیاز مدفوع حیوان را جمع‌آوری کند تا معابر عمومی نشوند و این حق شهروندی هی کسی است که به کثیف شدن معابر عمومی اعتراض کند.

سلامت: مدفوع سگ چه عامل بیماری‌زایی دارد؟ وقتی درباره بیماری‌زایی مدفوع سگ صحبت می‌کنیم، منظور ما سگ‌های گله یا سگ‌های نگهداری هستند که با احشام و طبیعت ارتباط همیشگی و نزدیک دارند، وگرنه دوز دارویی ضدانگل که هر ۳ ماه یک‌بار به سگ‌های آپارتمانی داده می‌شود، هر نوع انگل را در بدن آنها امکان انتقال به دیگری را از بین می‌برد. در مورد سگ‌های گله که از احشای خام تغذیه می‌کنند، احتمال انتقال انگل‌های مشترک بین انسان و دام مانند کیست هیداتیک در آنها وجود دارد و سازمان دامپزشکی مراقبت‌های لازم را انجام می‌دهد. این سگ‌ها احتمالاً باید قرص‌های پرازیکوانتل بخورند. این قرص انگل مهم اکتینوکوکوس گرانولوزوس را در دستگاه گوارش سگ از بین می‌برد. در مورد سگ‌های آپارتمانی که غذای اصلی آنها خانگی و پخته است و در ضمن داروهای ضدانگل مصرف می‌کنند، این خطر وجود ندارد.

سلامت: چرا باید سگ‌ها را قلاده زد؟ سگی که قلاده داشته باشد، از هر نظر ایمن است و خطری برای کسی ندارد. سگ‌های آپارتمانی اغلب آرام هستند و خطر حمله ندارند اما علاوه بر این سایر افراد، قلاده برای ایمنی خود حیوان هم مهم است. این حیوانات اغلب بازیگوش هستند و در محیط بیرون به شوق می‌آیند و اگر قلاده نداشته باشند ممکن است سگ ناگهان بدود و زیر ماشین برود. ■

مزمح بقیه نشود. به همین دلیل چندی است که اعتراضات ساکنان شهر درباره مشکلاتی که سگ‌ها در فضاهای عمومی شهری ایجاد می‌کنند، اعم از سلب آسایش یا ایجاد محیطی غیربهداشتی، بالا گرفته. هفته‌نامه «سلامت‌بنای» آن دارد که بدون تلاش برای پاک کردن صورت مساله و برخورد دستوری با این پدیده نگاهی علمی به آن بیندازد. گفت‌وگو با دکتر فریبرز افروزی، دامپزشک را در این باره بخوانید:

سلامت: مایلم نظر کارشناسی‌تان را درباره پدیده نگهداری از حیوان خانگی بدانم. بسیاری از افراد به خصوص آنها که تنها زندگی می‌کنند، از نظر روانی نیاز به موانست با حیوان خانگی دارند. علمی که امروز به نام پت‌تراپی (حیوان‌درمانی) می‌شناسیم به عنوان شاخه‌ای از علم روان‌شناسی و درمان روانی کاملاً شناخته‌شده است. واقعیت این است که حیوانات خانگی بخشی از طبیعت کنار ما هستند و حضورشان آرامش خاصی به انسان می‌دهد. در مواردی روان‌پزشکان پیشنهاد نگهداری از حیوان خانگی را می‌دهند. مسوولیت‌پذیری کودک در مراقبت از حیوان خانگی اولین و شاید مهم‌ترین تأثیر این کار باشد. درست مانند اینکه اعضای یک خانواده گیاهان خانه را دوست دارند و از آنها مراقبت می‌کنند. همین کار حس خوبی را در آنها ایجاد می‌کند. همین‌طور که نمی‌توان و نباید نگهداری از گیاه را ممنوع کرد، نگهداری از حیوان را هم نمی‌شود ممنوع کرد. نگهداری از حیوانات خانگی امر پیچیده‌ای نیست و با رعایت چند نکته ساده می‌توان بدون مزاحمت برای سایرین حیوانات خانگی را در فضای عمومی شهری آورد.

سلامت: چرا باید حیوانات را به بیرون برد؟ نکته مهم آن است که به این باور برسیم حیوان

خانگی یک شیء تزئینی نیست، بلکه موجود زنده‌ای است که باید به آن توجه کرد. این موجود زنده نیازمند جنب و جوش و تحرک است. باید فعالیت داشته باشد وگرنه علاوه بر انواع بیماری‌های جسمانی مانند بیماری‌های مفصلی و عروقی دچار مشکلات روانی و افسردگی هم می‌شود.

سلامت: مردم گاهی درباره حضور حیوانات خانگی در فضای عمومی شهر مشکل دارند. نظر شما در این باره چیست؟ من نه به عنوان یک جراح دامپزشک بلکه در جای یک شهروند به مردم حق می‌دهم که با دیدن سگ بزرگی که بدون پوزه‌بند در پارک کنار صاحب خود قدم می‌زند، معذب شوند. نگهداری از حیوانات خانگی اصولی دارد که در کشورهای توسعه یافته این اصول به صورت قانون درآمده. در این کشورها آوردن سگ از نژاد پیتبول به شدت تابع قوانین است و اگر این

امروزه روان‌پزشکان و روان‌شناسان به کمک زیست با حیوان توانسته‌اند بسیاری از علائم کودکان دچار اختلالات رشد و تکامل به ویژه همان‌طور که گفتم اوتیسم و دیگر اختلالات فرآیند رشد و آنها که مشکلات رفتاری و هیجانی دارند را تخفیف دهند. گذشته از آن، زیست با حیوان، دل‌رحمی و محبت و مهربانی را به کودکان یاد می‌دهد. کودکی که با حیوان تماس داشته باشد و محبت و مراقبت را آموخته باشد، احتمال کمی دارد که بعدها در بزرگسالی به انسانی بی‌رحم تبدیل شود

سالمندان هم وجود حیوان خانگی درد و آلام ساکنان این خانه‌ها را تسکین می‌دهد.

سلامت: حیوانات در روابط اجتماعی ما چه اثری دارند؟ همان‌طور که گفتم، حیوان دوست‌ها آدم‌های مهربانی هستند و کمتر آدمی پیدای می‌کند که با حیوان مهربان باشد و با انسان نه. طبیعی است که این حس مهربانی در روابط اجتماعی ما هم بروز می‌کند. مطالعات گسترده‌ای که در کشورهای پیشرفته انجام شده، نشان می‌دهد که کمک حیوان‌درمانی می‌توان برون‌گرایی و اجتماع‌گرایی در فرد را افزایش داد که همگی نتیجه بهبود آرامش و اعتماد به نفس در فرد است. کاهش و کنترل دوره‌های افسردگی هم می‌تواند نتیجه همزیستی با حیوان خانگی باشد. جالب است بدانید پژوهش‌ها نشان می‌دهند، حیوان‌درمانی در زندان‌ها هم توانسته از موارد کشمکش و ستیزه‌جویی و خشونت بین زندانیان کم کند و انگیزه‌های برای رشد مهارت‌های اجتماعی و بردباری در برابر ناکامی‌ها در مجرمان پدید می‌آورد. یکی دیگر از فواید آشنایی با زندگی حیوان، آموزش جنسی به کودکان است. کودکانی که با حیوان و طبیعت محشورند، راحت‌تر آموزش‌های جنسی را درک می‌کنند. مراقبت از حیوان و تعریفی که ما برای حریم حیوان خانگی داریم، به کودک کمک می‌کند مفهوم حریم را بهتر درک کند و بتواند خود را از نگاه و لمس و پیشنهاد بد محفوظ نگه دارد. مادر بازی‌درمانی با کودکان برای انتقال حس و ایجاد درکی واقعی‌تر از زندگی و روابط اجتماعی و مهربانی به کودکان است. فطرت زیست با حیوان می‌تواند آثاری را که گفتم، داشته باشد؟ در همین زمینه ما درمانی داریم به نام باغ‌وحش درمانی که کودکان با رفتن به باغ‌وحش و تماس نزدیک با انواع حیوانات، روند ارتباط انسان-حیوان-طبیعت را فرامی‌گیرند و با قوانین طبیعی و محیط حیات‌وحش آشنا می‌شوند و می‌فهمند در طبیعت مخلوقات دیگری جز انسان وجود دارند که زیبا و مهمند و باید از آنها مراقبت کرد. اینها در واقع قدم‌های اول برای مسوولیت‌پذیری اجتماعی، همدلی و حفظ محیط‌زیست هستند و به کودک می‌آموزد که علاوه بر خود دیگران را هم ببیند.

سلامت: اما نگهداری از حیوان خانگی و بعد از آن از

دکتر بهنام اوحدی، روان‌پزشک، از اثر زیست حیوان با انسان در بهبود شرایط روانی انسان می‌گوید: نگهداری از حیوان خانگی چه اثری بر سلامت روان دارد؟

کلی از شخصیت مراجع به درمانگر بدهد.

سلامت: آیا در بیماری‌های روانی همزیستی با حیوانات می‌تواند یک درمان کامل باشد؟ پت‌تراپی قطعاً نمی‌تواند جایگزین دارودرمانی و روان‌درمانی باشد. اما به عنوان کمکی کنار دارودرمانی و روان‌درمانی، درمانی بسیار سودمند است. موارد بسیاری را دیده‌ام که بیمار بعد از حیوان‌درمانی توانسته داروهای خود را کم کند یا حتی کنار بگذارد. مصرف دارو جز در برخی بیماران مزمن روان‌پزشکی مانند اوتیسم-بیماری مغزی در خودماندگی همراه با علائم محدودیت‌های عاطفی، کاهش تماس چشمی، محدودیت‌های علائق و داشتن رفتار وسواسی نسبت به این علائق محدود، کاهش برقراری ارتباط با افراد و محیط اطراف که ممکن است گاهی با تکان‌های عجیب هم همراه باشد-افسردگی یا انواع دو قطبی بدون فروکش‌ی دارودرمانی را برای همیشه نمی‌توان ادامه داد و باید در دوره‌ای به دارودرمانی پایان داد. در مواردی که فرد داغدار است، پیوند و دل بستگی به حیوان می‌تواند جایگزین دل بستگی‌های قبلی فرد شود و نقش ترمیمی داشته باشد. در افرادی که سابقه خودکشی و خودزنی دارند، در اختلال شخصیت مرزی و در کسانی که بی‌آنکه اقدامی برای خودکشی پیش‌بینی کرده باشند، آرزوی مرگ دارند، پت‌تراپی نتیجه خیلی خوبی داده است. در بیش فعال‌ها و مبتلایان به اوتیسم هم معمولاً استفاده از حیوان‌درمانی توصیه می‌شود. تأثیر ارتباط با حیوانات خانگی مانند سگ یا اسب بیشتر است. این حیوانات بیش از بقیه ارتباط چشمی و عاطفی برقرار می‌کنند. در افراد مبتلا به اختلال اضطراب عقل و افسردگی، کاهش انگیزش و اعتماد به خویشتن هم حیوان‌درمانی از ابزارهای کمکی ماست. در مراحل اولیه و خفیف آلزایمر، فردی که حیوانی را کنار خود دارد، مجبور می‌شود حافظه خود را برای نگهداری از آن به کمک بخواند. از طرف دیگر تماس با حیوان به دلیل کاهش علامت افسردگی، روند بروز آلزایمر را کند می‌کند.

مطالعات نشان می‌دهند، مراقبت از حیوان حتی می‌تواند به کاهش فشارخون هم کمک کند. زیست با حیوان هورمون استرس، کورتیزول را کاهش می‌دهد و از این طریق می‌توان افزایش فشارخون را مهار کرد. همچنین دیده‌شده قندخون

انسان از زمانی که خود را شناخته با حیوانات زیسته است و رد پای این همزیستی را می‌توان در یافته‌های باستان‌شناسی و متون ادبی و تاریخی و مذهبی فراوان پیدا کرد. زیست با حیوانات همواره به انسان امنیت و قدرت می‌داده. از سگ‌های نگهبان گله که تا امروز بخش جدایی‌ناپذیر دامپروری سنتی بوده‌اند تا شیرهای دست‌آموز پادشاهان و طوطی‌های سخنگو. سگ اصحاب کهف که از دل‌انگیزترین روایات قرآنی است، سگی بوده که همراه اصحاب کهف به غاری وارد شد و پس از ۳۰۹ سال همراه آنها از خواب برخاسته است که سعدی شعر معروف خود را بر همین اساس گفته که: پسر نوح با پدان بنشست / خاندان نبوتش گم شد / سگ اصحاب کهف روزی چند / پی نیکان گرفت و مردم شد و بسیاری از داستان‌ها و اشعار زیبای فارسی که نشان از زندگی انسان و حیوان دارد. در علوم مدرن اما حیوانات دست‌آموز بشر از نگیهان و منبع گوشت و شیر و غذا نقش فراتر پذیرفته‌اند و برای درمان بیماری‌های روانی از آنها کمک گرفته می‌شود. امروزه از حیوانات دست‌آموز برای درمان افسردگی‌ها و اضطراب‌های خفیف تا متوسط و درمان سوگ کمک گرفته می‌شود. علاوه بر آن، می‌توان به کمک حیوانات زمینه بهتر حضور معلولان را در جامعه فراهم کرد. دکتر بهنام اوحدی، روان‌پزشک که مطالعات و تجربیاتی در این زمینه دارد، به سوالات «سلامت» پاسخ می‌گوید:

سلامت: حیوان‌درمانی یعنی چه؟ حیوان‌درمانی اشکال متفاوتی دارد و امروزه در کشورهای پیشرفته به آن بسیار توجه شده است. در کشور ما نوعی از حیوان‌درمانی رایج است به این صورت که فرد در خانه خود علاوه بر گیاهان خانگی، از حیوانات خانگی هم نگهداری کنند. نوع دیگری از حیوان‌درمانی هم هست که درمانگر با بررسی نوع برقراری ارتباط فرد با حیوان می‌تواند درباره شخصیت بیمار خود از زبانی به دست آورد، مثلاً اینکه فرد چگونه در برابر حیوان عکس‌العمل نشان می‌دهد، می‌تسد یا خود را کنار می‌کشد یا حتی رفتار خشونت‌آمیز نشان می‌دهد، همه می‌تواند در یک جلسه نیم‌تایک ساعته بر آورد

سلامت: دست‌دانش می‌تواند از نظر روانی به فرد فشار بیاورد. بله درست است اما باید یاد بگیریم که به دنیا آمده‌ایم تا ناکامی را هم تجربه کنیم. اگر از همان ابتدا این فکر کنار بیاییم که حیوانی را که دوست داریم، روزی از دست خواهیم داد، می‌توانیم ناکامی‌های دیگر را هم در زندگی تحمل کنیم. تردیدی نیست که هر فردی نمی‌تواند مسوولیت نگهداری از یک حیوان را بر عهده بگیرد. مثلاً یک فرد اوتیستیک ۲۵ ساله که تنها زندگی می‌کند، نمی‌تواند از یک حیوان هم مراقبت کند اما زندگی همین فرد کنار والدین خود را هم یک موسسه نگهداری می‌تواند شرایط نگهداری از یک حیوان و در نتیجه بهبود وضعیت روانی فرد را فراهم کند. در این همزیستی حقوق حیوان را هم باید در نظر گرفت.

سلامت: مراقبت از حیوان می‌تواند تنهایی انسان را پر کند؟ تنهایی از عوارض رو به افزایش زمانه ماست که در برخی موارد چاره‌ای نمی‌توان برای آن پیدا کرد و خوب یا بد باید یاد بگیریم که مضمین آسیب روانی یا آن کنار بیاییم. یکی از راه‌های ترمیم وضعیت تنهایی نگهداری از گل و گیاه و حیوانات است. یک طوطی یا قناری که فضای خانه را پر از نغمه‌های زیبا کند، می‌تواند آسیب‌های روانی را پیشگیری کند. بسیاری از خنم‌ها و آقایان به دلایل مختلف نمی‌توانند جفت مناسب خود را پیدا کنند. این افراد و آنها که روابط عاطفی متعدد و روابط جنسی پرخطر دارند در این روند، آسیب فراوان می‌بینند. درست است که حیوان با گیاه بسیاری از روابط عاطفی و کلامی را نمی‌تواند برقرار کند، با ایجاد دل بستگی کم می‌کند تا فرد بتواند خود را آرام کند و در دام روابط متعدد پرخطر عاطفی یا جنسی نیفتد. ■

